

Z posvätných konfuciánskych zbierok,
Kapitoly 12 – 13

Kapitola 12

Yen Yuan sa spýtal na dokonalú cnosť.

Majster povedal:

„Ovládnuť svoje ja a navrátiť sa k správnosti je dokonalá cnosť.“

Ak človek dokáže na jediný deň ovládnuť seba a navrátiť sa k správnosti, nebo mu prisúdi dokonalú cnosť.

Je praktikovanie dokonalej múdrosti od človeka samotného alebo pochádza od iných?“

Yen Yuan povedal:

„Veľmi sa chcem spýtať na kroky toho procesu.“

Majster odpovedal:

„nepozeraj na to, čo je v protiklade s náležitým, nepočúvaj to, čo je v protiklade s náležitým, nehovor to, čo je v protiklade s náležitým, nerob žiaden pohyb, ktorý je v protiklade s náležitým.“

Yen Yuan povedal:

„Aj keď mi chýba inteligencia a sila, urobím z toho svoju povinnosť praktikovať túto lekciu.“

Chung-kung sa spýtal na dokonalú cnosť.

Majster povedal:

„To znamená, keď ideš do zahraničia, správať sa ku každému, akoby si prijímal vzácneho hosťa; nerobiť ostatným to, čo si neželáš, aby robili tebe; nemať žiadne šomranie

proti tebe v krajine ani v rodine.“

Chung-kung povedal:

„Aj keď mi chýba inteligencia a sila, urobím z toho svoju povinnosť praktikovať túto lekciu.“

Sze-ma Niu sa spýtal na dokonalú cnosť.

Majster povedal:

„Človek dokonalej cnosti je opatrný a pomalý vo svojej reči.“

„Opatrný a pomalý vo svojej reči!“

povedal Sze-ma Niu,

„to je to, čo je myslené dokonalou cnosťou?“

Majster povedal:

„Keď človek pociťuje ťažkosti v činnosti, môže byť iný, než opatrný a pomalý v rozprávaní?“

Sze-ma Niu sa spýtal na ušľachtilého človeka.

Majster povedal:

„Ušľachtilý človek nemá ani úzkosť ani strach.“

„Byť bez úzkosti a strachu!“

povedal Sze-ma Niu,

„predstavuje toto to, čo nazývame

ušľachtilým človekom?“

Majster povedal:

„Keď vnútorná kontrola neodhalí nič nesprávneho, kvôli čomu by mal byť človek úzkostlivý? Čoho by sa mal báť?“

Sze-ma Niu,

plný hnevu povedal:

„Všetci ostatní ľudia majú svojich bratov, iba ja nemám.“

Tsze-hsia mu povedal:

„Existuje nasledujúce príslovie, ktoré som počul: „Smrť a život majú svoje

určené miesto;

bohatstvo a pocty závisia na Nebi.“

Nech ušľachtilý človek nikdy nezlyhá v ctihodnom formovaní svojho správania a nech je úctivý k ostatným a nech dbá na to, čo je náležité.

Potom všetci v oblasti štyroch morí budú jeho bratia. Ako ušľachtilý človek súvisí so zúfalosťou z dôvodu,

že nemá žiadnych bratov?“

Tsze-chang sa spýtal na inteligenciu.

Majster povedal:

„Ten, pri ktorom ani klebeta neustále prenikajúca do mysle, ani vyhlásenia ohromujúce ako rana v mäse, nie je úspešná, môže byť vskutku nazývaný inteligentným.

Áno, ten pri ktorom ani vynárajúca sa klebeta ani ľakajúce vyhlásenia nie sú úspešné, môže byť nazývaný prezieravý.“

Chi Tsze-ch'ang povedal:

„V ušľachtilom človeku sú to iba

hmatateľné vlastnosti, ktoré sú žiadané.

Prečo máme hľadať ozdobné úspechy?“

Tsze-kung povedal:

„Beda! Vaše slová, pane, preukazujú,

že ste ušľachtilým človekom ale štyri kone nedokážu predbehnúť jazyk.

Ozdoba je ako podstata; podstata je ako ozdoba.“

Vojvoda Yi sa obrátil na Yu Zo, hovoriac:

„Rok je plný núde a výnosy z výdajov

nie sú dostatočné.
Čo treba urobiť?“
Yu Zo odpovedal:
„Prečo jednoducho
nezdaniť ľudí?“
„Ani dve desiatky“,
povedal vojvoda,
„nebudú podľa mňa stačiť.
Ako môžem vyjsť so
systémom jednej desiatky?“
Yu Zo odpovedal:
„Ak majú ľudia hojnosť,
ani ich knieža nebude
vystavený nedostatku.
Ak majú ľudia núdzu,
ani ich knieža sa nemôže
radovať z hojnosti.“
Tsze-chang sa spýtal,
ako má byť cnosť
zdôrazňovaná
a klam odhalený.
Majster povedal:
„Držať sa poctivosti
a úprimnosti
ako prvého princípu
a neustále smerovať
k tomu, čo je správne.
Toto je spôsob, ako
vyzdvihnúť cnosť človeka.
Keď človeka milujete,
želáte si aby žil;
keď ho nenávidíte,
želáte si, aby zomrel.
Želajúc si, aby žil,
si želáte aj to, aby zomrel.
Toto je prípad klamu.“
Vojvoda Ching z Ch'i
sa spýtal Konfucia
na vládnutie.
Konfucius odpovedal:
„Vláda je vtedy,
keď je knieža kniežaťom
a minister ministrom;
keď je otec otcom
a syn synom.“
„Dobre!“ povedal Vojvoda,
„ak, vskutku,
princ nie je princom,
minister nie je ministrom,
otec nie je otcom,

syn nie je synom,
aj keď mám svoj výnos,
môžem sa z neho tešiť?“
Majster povedal:
„Ach! Je to Yu, ktorý
by dokázal s pol slovom
vyjasniť súdne procesy!
Tsze-lu nikdy nezabudol
na sľub.
Majster povedal:
„Počúvajúc žaloby,
som ako akýkoľvek
iný človek.
Čo je však potrebné,
je dosiahnuť, aby ľudia
nemali žiadne žaloby.“
Tsze-chang sa spýtal
na vládu:
Majster povedal:
„Umenie vládnutia znamená
držať svoje záležitosti
na mysli bez ustania
a zaoberať sa nimi
s neodchyľujúcou sa
nepretržitosťou.“
Majster povedal:
„Rozsiahlym štúdiom
všetkého učenia
a udržiavaním sa
pod kontrolou
pravidlami náležitosti,
človek sa takto nemôže
pomýliť v tom,
čo je správne.“
Majster povedal:
„Ušľachtilý človek hľadá
spôsob, ako zdokonaľiť
skvelé vlastnosti ľudí
a nehľadá spôsob, ako
zdokonaľiť ich zlé vlastnosti.
Nízky človek
robí opak toho.“
Chi K'ang sa spýtal Konfucia
na vládnutie.
Konfucius odpovedal:
„Vládnúť znamená
usmerňovať.
Ak ľudí vediete
s bezúhonnosťou,
kto sa odváži

nebyť bezúhonný?“
Chi K'ang, vystrašený
počtom zlodejov v krajine,
sa Konfucia spýtal,
ako s nimi skončiť.
Konfucius povedal:
„Ak by ste vy pane neboli
chamtivý, aj keď by ste ich
odmenili, aby to robili,
nebudú kradnúť.“
Chi K'ang sa spýtal Konfucia
na vládnutie:
„Čo hovoríte
na zabíjanie bezohľadných
pre dobro zásadových?“
Konfucius povedal:
„Pane, pri vykonávaní
vášho vládnutia,
prečo by ste vôbec
mali využívať zabíjanie?
Nech vaše túžby smerujú
k tomu, čo je dobré
a aj ľudia budú dobrí.
Vzťah medzi
ušľachtilými a horšími
je ako medzi
vetrom a trávou.
Tráva sa musí ohnúť,
keď do nej zafúka vietor.“
Tsze-chang sa spýtal:
„Čím má úradník byť,
koho možno nazývať
vynikajúcim?“
Majster povedal:
„Čo ty nazývaš
vynikajúcim?“
Tsze-chang odpovedal:
„To znamená byť vychýrený
vo svojej krajine,
byť vychýrený
vo svojom klane.“
Majster povedal:
„To znamená byť známy,
nie vynikajúci.
Vynikajúci človek
je pevný, poctivý
a miluje spravodlivosť.
Skúma slová ľudí
a pozerá sa na ich tváre.
Túži po tom, aby sa pokoril

pred ostatnými.
Taký človek
bude vynikajúci v krajine;
bude vynikajúci
vo svojom klane.
čo sa týka človeka, ktorý
je známy, osvojuje si
len zovňajšok cnosti
ale jeho činy
sú opačné a on zotráva
vo svojom charaktere
bez akýchkoľvek
pochybností o sebe.
O takom človeku sa bude
hovoriť v krajine
aj v jeho klane.“
Fan Ch'ih sa rozprával
s Majstrom
pod stromami
o dažďových oltároch:
„Odvažujem sa spýtať,
ako povýšiť cnosť,
napraviť zlo
a odhaliť klamy.“
Majster povedal:
„Skutočne dobrá otázka!
Konajúc to,
čo má byť vykonané
ako prvoradú vec
a úspech až ako druhoradú
záležitosť, nie je toto cesta,
ako povýšiť cnosť?
Napadnúť
svoju vlastnú skazenosť
a nenapadnúť
skazenosť iných,
nie je to cesta
ako napraviť zlo?
Kvôli raňajšiemu hnevu
si nevážiť vlastný život
a komplikovať
život rodičom,
nie je to prípad klamu?“
Fan Ch'ih sa spýtal
na lásku k ľuďom.
Majster povedal:
„To znamená milovať
všetkých ľudí.“
Spýtal sa na poznanie.
Majster povedal:

„To znamená poznať
všetkých ľudí.“
Fan Ch'ih ihneď nepochopil
tieto odpovede.
Majster povedal:
„Uplatni poctivé
a odlož všetko nepoctivé.
Takýmto spôsobom
nepoctivé môže byť
zmenené na poctivé.“
Fan Ch'ih odišiel
a keď zbadal Tsze-hsia,
povedal mu:
„Pred malou chvíľou
som mal rozhovor s našim
Majstrom a spýtal som sa
ho na poznanie.
Povedal:
,Uplatni poctivé
a odlož všetko nepoctivé.
Takýmto spôsobom
nepoctivé môže byť
zmenené na poctivé.'
Čo to znamená?“
Tsze-hsia povedal:
„Jeho odpoveď je skutočne
veľká! Shun,
keď vlastnil kráľovstvo,
zo všetkých ľudí vybral
a zamestnal Kai-yao,
na čo všetci,
ktorí boli zbavení cnosti,
zmizli.
T'ang,
keď vlastnil kráľovstvo,
zo všetkých ľudí vybral
a zamestnal I Yina,
a všetci, ktorí boli zbavení
cnosti, zmizli.“
Tsze-kung sa spýtal
na priateľstvo.
Majster povedal:
„Verne napomeň
svojho priateľa
a šikovne ho veď.
Ak zistíš, že je
nepoužiteľný, prestaň.
Nezahanbuj seba.
Filozof Tsang povedal:
,Ušľachtilý muž

na základoch kultúry
stretáva sa s priateľmi
a priateľstvom
napomáha ich cnostiam.“